

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунист партиясынын Кызыл болгаш Кызыл хоорай комитеттеринин, ажылчы чоннар депутаттарынын область Советинин органы

1955
МАРТ
13
ВОСКРЕСЕНЬЕ
№ 53 (3247)
Өрттө 20 коп.

Париж дугуржулгаларына болгаш герман милитаризмниң катан төртүнүшкүңгө уур демиселдин делегей хүнү (1 арып).
Ажылчы чоннар депутаттарынын область Советинин бирги сессиязы (1 арып).
Часын хоу ажылдарына белеткеди үлегерлг чорудар (2 арып).
Бүгү-ниитиниң чеди чыл өөредилгези (2 арып).

А. Саганов.— Партияның иштики ажылдын бедик деңгээлге (2 арып).
«Коммунистче орук» колхоз туудушкунда (2 арып).
А. Алексеев.— АБШ-тын агрессия политиказы — тайбынга кыжанышымын (4 арып).
Совет-румын садгь харызааларына (4 арып).

Бидеттиң Коммунист партиясынын төлөөдө ажылы (4 арып).
Герман Демократтыг республикада хероженер дугайында садгь салымышын (4 арып).
Париж дугуржулгаларына уур демиселдин делегей хүнүн даштыкка демдегезин (4 арып).

Чемиштиг саважыгаштарга эрте быжар ногааларны өстүрер

Чоннун аш-теме өзүп түрөр херектелин доттаамал хандырылган колхоз, совхоз бүрүзүңгө ашы-түрү ногаа культураларының тарыгалымын шөлүн калбардырып болгаш оң дүжүдүн чемиштиг тырмачы саважыгаштар баш бурун-гаар олурун өстүрүп тургаш беддерин СЭБП Төп Комитетинин сентябрь Пленуму өң чутууда соруга кылдыр салган.

Бастың областың колхозтары болгаш совхозтары эртең чылын ногаа культу-раларының тарыгалымын шөлүн ийи ажагы катан улагаттырган болгаш ногаа-ларын дүжүдүн дыла бидеткен. Ылаң-гыла ирп-өлек саважыгаштарга ногаалар өстүрүп олурун колхозтарың хей нуруузу боттандырганы ногаа культу-ралары көздүрүңгө улагат хитва берген-нин айтыр херек.

Ылаң-даа болза, ногаалар бүдүрер районнар төптөрүнүн, хоорайларын чо-нувун херектелин ам-даа ыргакта чедир хандырылган турар. Часын өрге быжар ногааларны өстүрүп чоңа садыглар ажы оңа жокудул турар. Бидеткен но-гаа ажы-агыйының өң уугу чеп-пези—оң сезонуг болуп турары боудур. Бир өвөс чының ийги чарымында өгөдөш күстүң бүгү дүжүдүң чөңгө чаа ногаалар артыкшыдыг болуп турга, кылды, чыын болгаш чының бирги чартымында олар өвөш ийикпе, азы шууг чок болуп турары чажыт өвөс-ле болгай.

Часын эрте быжар ногааларны өс-түрүп бүдүрерин көздүрүңгө колхозтун, совхозтун оруктады бедир болгаш оң экономиказы быжыгар деп чүвө биди-гир. Баш бурунгаар чыныктыг чө-рөгө болгаш парниктерге өстүрүп чоңа чының эрте садыггаан ногаа культураларының белеткед өрткөн дык бедиткен болгаш колхозтар, совхозтар ыңгыр ногаалардан хей түшүг орукта-ны ап турарлар.

Бидеткен областың колхозтарына бол-гаш совхозтарына ногааларны өрте өс-түрүп садыглавын турарың кол чы-дагааны—парниктерин, чыныктыг чө-рө-рин югуру өйүдө белеткесейн тур-арыңа болур. 1954 чылда колхозтар чыныктыг парниктерин 2—3 катан көздүрөткөн. Иччангам бо чының колхоз, совхоз бүрүзү эрте быжар ногааларны өстүрүп олурунга алаан таарымчалың байдаларың болуп турар.

Париж дугуржулгаларына болгаш герман милитаризмниң катан төртүнүшкүңгө уур демиселдин делегей хүнү

Март 10-чу париш дугуржулгаларына болгаш герман милитаризмни катан төртүнүшкүңгө уур демиселдин делегей хүнү кылдыр деп Профсоюздериниң Бүгү-делегей Федерациясының кыйгыры бидеткен чыныктыг чөңгөчүлүккө, согушаларын, огуруңгө тарып өстүрүп турар. Ол ишван Барыин-Хемчиктин «Большевик» колхозта агроном эш Капустина ногаа культураларын чемиштиг саважыгаштарга олурунун белеткелени эки чору-дул, ол ажылга колхозчуларын эки ор-ганнастан турар.

Ногааларны колхоз бүдүрерге өстүр-ер бидеткен областка чаа-ча өгөдөш турар ажыл болур. Иччангам чоннун херекте-лин хандырыр кылдыр ногааларын шөлүн калбардыры, оларын дүжүдүн ыш катан бедирин сонгаарың бол-гаш соруганың бирөөн болур. Ыныг түрбүжө, чамдык районнарың партия, совет органың, алаңгы колхозтарын-иң, МТС-терин удуручуларын, олар-ның тускай өрткөнчлери эрте быжар ногааларны өстүрериниң ажынын ам-ла-ла боттуп удурубайн, ол ажылды уугу-жуктуу-дузаның ам-лаа чедир үлөсөйи турарын айтыр херек. Чижээ, Кал-Хем Молотов аттыг болгаш «Тимелеге», Чаа-Кеде Ленин аттыг колхозтарың уду-ручулары, оларын огуру бригадалары ирп-өлек саважыгаштар кылдырыңче а-лаа кирбөөн, чакы тарылгага чедир а-лаа үр үе бар дээр хөнөөр ол ажа-ла-агыйларын удуручуларында бар. Ы-дыг хөнөөрнү болдурбас учуруг бис.

Эртең чылын чамдык колхозтарга са-важыгаштарын чогуулактарып ишван өвөс кылганы-биле алаа тараан ногаалар бедик дүжүт берейн барган. МТС-терин, совхозтарың агрономнары са-важыгаштарын, парниктерин, чыныктыг чө-рө-рин кылдырың практикагиз дузаны көргүзөр учуруг.

Ажылчы чоннары эрте быжар но-гаалар-биле хандырыр дөш СЭБП райком-нары, райкудесомнары, колхозтарда пар-тия организацялары болгаш колхозтар баштаар чөрлери амчылмаан эртеңи организацяг болгаш политик-массалыг ажылдарын күштедирер чүдөүлөгөн.

Эрте быжар ногаа культураларын кол-хоз, совхоз бүрүзүңгө бүдүрерин көз-дү-рөткөн—ажылчы чоннарың, колхозчу-ларын материалдыг чагай амчылгалын улам-ча экижидерин хандырыр.

Хөй-ниипи төлөөлекчилериниң хуралы

Март 10-чу париш дугуржулгаларына болгаш герман милитаризмни катан төртүнүшкүңгө уур демиселдин делегей хүнү кылдыр деп Профсоюздериниң Бүгү-делегей Федерациясының кыйгыры бидеткен чыныктыг чөңгөчүлүккө, согушаларын, огуруңгө тарып өстүрүп турар. Ол ишван Барыин-Хемчиктин «Большевик» колхозта агроном эш Капустина ногаа культураларын чемиштиг саважыгаштарга олурунун белеткелени эки чору-дул, ол ажылга колхозчуларын эки ор-ганнастан турар.

Ногааларны колхоз бүдүрерге өстүр-ер бидеткен областка чаа-ча өгөдөш турар ажыл болур. Иччангам чоннун херекте-лин хандырыр кылдыр ногааларын шөлүн калбардыры, оларын дүжүдүн ыш катан бедирин сонгаарың бол-гаш соруганың бирөөн болур. Ыныг түрбүжө, чамдык районнарың партия, совет органың, алаңгы колхозтарын-иң, МТС-терин удуручуларын, олар-ның тускай өрткөнчлери эрте быжар ногааларны өстүрериниң ажынын ам-ла-ла боттуп удурубайн, ол ажылды уугу-жуктуу-дузаның ам-лаа чедир үлөсөйи турарын айтыр херек. Чижээ, Кал-Хем Молотов аттыг болгаш «Тимелеге», Чаа-Кеде Ленин аттыг колхозтарың уду-ручулары, оларын огуру бригадалары ирп-өлек саважыгаштар кылдырыңче а-лаа кирбөөн, чакы тарылгага чедир а-лаа үр үе бар дээр хөнөөр ол ажа-ла-агыйларын удуручуларында бар. Ы-дыг хөнөөрнү болдурбас учуруг бис.

Эртең чылын чамдык колхозтарга са-важыгаштарын чогуулактарып ишван өвөс кылганы-биле алаа тараан ногаалар бедик дүжүт берейн барган. МТС-терин, совхозтарың агрономнары са-важыгаштарын, парниктерин, чыныктыг чө-рө-рин кылдырың практикагиз дузаны көргүзөр учуруг.

Ажылчы чоннары эрте быжар но-гаалар-биле хандырыр дөш СЭБП райком-нары, райкудесомнары, колхозтарда пар-тия организацялары болгаш колхозтар баштаар чөрлери амчылмаан эртеңи организацяг болгаш политик-массалыг ажылдарын күштедирер чүдөүлөгөн.

Эрте быжар ногаа культураларын кол-хоз, совхоз бүрүзүңгө бүдүрерин көз-дү-рөткөн—ажылчы чоннарың, колхозчу-ларын материалдыг чагай амчылгалын улам-ча экижидерин хандырыр.

Тус черниң удобрениезин колхозчу шөлдерже

Тарааларың, ногааларың болгаш өскө-дөө культураларың дүжүдүн бедир-дерде тус черниң удобрениезин колхозчу шөлдерге калба-биле ажылдарын СЭБП ТК-ның сентябрь Пленуму айтыл-ган. Мадырың чөмөр-биле хандырың ышкыш үнүштерин тус черниң удобрени-езин—өдөк, хүл, күш өдө-биле чөмө-рери оларын өөринең, дүжүдүн бедире-ринге уугу учур-дузалыг. Иччангам удобрениезин калба-биле ажылдаары көзгө ажы-агыйның практикамын бол-гаш өрткөнчлериң кол айтырыг болуп турар.

Эртең чылын бидеткен областың алаңгы хөй колхозтары тус черниң удобрениезин тарылга шөлүңгө төккөш тарааның дү-жүдүн бедиткен. Чижээ, Удуг-Хем район-да Ленин аттыг колхоз өдөк төп тараан шадерин гектар бүрүзүнүн 25 цент-нер дүжүтүп, ол-ла районун «Күш-ажыл-дың хоштуу» колхоз ногаа культуралары-ның гектар бүрүзүңгө 40 тонна өдөк-тү, хүлдү төккөш, бир гектар капуста-дан—150, помидордан—150—160 цент-нер дүжүтүп алган.

Тус черниң удобрениезиниң дүжүттү бедиринең уугу учур-дузалыг чамдык районнарың партия, совет органы-нары, МТС-тер, колхозтар удуручулары херекке алабын турар бактылар бар. Эртең чылын область тарылга шөлүңгө удобрениезин төгөр планың чүгө 43,8 хуу, иччаарга Кызыл районун колхозтары чүгө 7 хуу, Барыин-Хемчик районун колхозтары—11,5 хуу күүсеткен. Бо чыдын план күүсөдөш оон-даа дора байдалда. Колхозтар тус черниң удобрениезин тарылга шөлүңгө төгөр планың аныкты-биле чүгө 5,3 хуу күүсеткен. Иччаарга Бай-Хаак, Сүт-Хөл, Бай-Тайга, Ышыл МТС-териниң ажылдан берип тур-ар колхозтары тарылга шөлүңгө өдөк, хүл, күш өдө төгерин оңа багай чору-дуп турар. Тус-түс колхозтарда байдал оон-даа багай болуп турар. Кызыл районун 9 колхозтары ыңгылаа чедир чүгө 20 тонна өдөкти тарылга шөлүңгө өс-түрүп алганы херин болур. Тес-Хем район-

Ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң бирги сессиязы

Бо чылдың март 11-ге ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң бирги сессиязы болуп эртең.

Сессия организацяг айтырылганы чу-гаалашкан, ажылчы чоннар депутаттары-ның область Советиниң күүсөкти комитет-тиниң даргазыңа эш А. М. Чимбаны, күүсөкти комитеттин даргазыңың бирги ораалакчымыңа эш А. А. Колленкону, дар-ганы ораалакчыларыңа эш А. М. Тара-сов, Х. А. Анчино оларын сонгаан. Ажыл-чы чоннар депутаттарының область Со-ветиниң күүсөкти комитетиниң секретары-на эш М. И. Пахомов сонгукан.

Область Советиниң күүсөкти комитетиниң кеңигүдөрүнө эштер С. М. Тома, М. Б. Артаз, А. И. Наплунов, О. Т. Алдын-оол, И. Е. Кошаров, Н. А. Сердобов, Б. Х. Болдур-оол, С. А. Серенкий, В. С. Шелемо-тов, И. Е. Томилин, Н. С. Намай, О. Т. Охмичин олар сонгуктарганнар.

Сессия оон ыңай обаяктуу комитет кил-диетер өргөдөкчилер болгаш өргөдөкчү на-чальниктери бидеян. Областың уугу өргөдөкчү килдициниң өргөдөкчилер эш Б. Х. Болдур-оолду, сан килдициниң өргө-дөкчилер эш А. И. Наплуновту, коммунал ажы-агый килдициниң өргөдөкчилер эш А. А. Звездочинни, калдык камгалаа килдициниң өргөдөкчилер эш С. А. Се-

рремейни, социал хандырылга килдициниң өргөдөкчилер эш Сагановту, обаяктуу комитет организас болгаш инструктор килдициниң өргөдөкчилер эш П. А. Демне-тов, областың омага улетирүүнү өргө-дөкчү начальнигы эш Н. А. Боренкону, культура өргөдөкчилер начальнигы эш А. С. Ифановту, ажаа ажы-агый өргө-дөкчү начальнигы эш В. С. Шелемото-ву, садгь өргөдөкчү начальнигы эш М. А. Сафроновту, областың колхозтар туудууну өргөдөкчү начальнигы эш Н. Ч. Товариштайны, чурт улетирүүнү өргөдөкчү начальнигы эш П. С. Гу-сеевти, обаяктуу чанында архитектура өргөдөкчү начальнигы эш В. А. Хар-ламовту, план комиссиязының дарсалапта эш И. Е. Томилини, обаяктуу комитет ишти килдициниң өргөдөкчилер эш А. А. Ва-жанини сессия бидеян.

Сессия обаяктуу чанында доттаам-тал комиссияларын даргаларын болгаш кеңигүдөрүн бидеян.

Сессия оон ыңай «1954 чылда область бюджетиниң күүсөдөшүн база 1955 чылда бюджет дугайында» областың сая килдициниң өргөдөкчү эш А. И. Башу-новтун илеткелди болгаш область Советиниң бюджет комиссиязынын алаңгы алеткелди (илеткел эш Арланмай) чу-гаалашкан. Сессия бо дугайында тускай шийтирерин хүлөп алган.

Өвөр районун «Коммунистче орук» көдө ажы-агый артын муруну чылдар-да тууду талазы-биле областың өң-өң хо-жундай колхозтарының бирөөн болуп турган. Партияның болгаш чазактың көр-гүскөн материал-техникагиз уугу дузала-чымы болгаш колхозтун иштиги кура-выларын чөп ачылган, күш-ажылы иш организацягиз, социалистг чарымы кылдырып тургаш, колхоз 1954 чылда тууду талазы-биле чагай түнөөдөрүн чеди алган. Эртең чылын чурттага ба-жыңнары тууларың күрүнө планың колхоз 112 хуу, бүдүрүлгениң болгаш культура амчылгалың туулгаларың—100 хуу, мал кажааларың—122,3 хуу кү-үсеткен, социалистг чарымың тилекчи болганы-биле обаяктуу комитет болгаш СЭБП обаяктуу ишчилер Кызыл тууга чаалан алган.

Эш М. Дамды-оолга баштаган тууду бригадам бо чылдың тууду планың ок-тябрь 1-иниң бетинде ажыр күүсөдирин, колхозчуларын сууржугу чоруун чоокку ийи чыл иштинде боттандырып доозар күдөөгөш, патриотчу хайымыңыңың сагым-сеткил-биле ачылдып, туудуңгө темпизин улам-ча бедирин турар. Брига-дала муракчыларың, чарыкчыларың огурулары чаа-чаа кижилер-биле күч-бү-рүдө улам темпизин турар. Колхозтун туудуң дугайың бөгүңү «Шын» солун-да партияның «Коммунистче орук» колхоз туудушкунда деп арманда көр-үр.

Чурукта: (солгай таладан) тууду бригаданың бригадери М. Дамды-оол, му-ракчы туудулар М. Самбуу, М. Борбай-оол, М. Амыр-Биди, Х. Чылбай, М. Эдер-оол, Б. Демин-оол.

Фото С. Фонтистовтуу.

ЧАСКЫ ХОВУ АЖЫЛДАРЫНГА БЕЛЕТКЕЛДИ ҮЛЕГЕРЛИГ ЧОРУДАР

Элбек дүжүм дээш демиселде

КАРА-БУДУН. (Телефон-биле). Тамдык районда Калинин атыг колхозтун ногаа ажылынын бригадасынын бригадари эш Сенникова ол хуызалганда ам эрт чыл болган. Агротехниканын бөлүмү билгилери шиктеди, оңу ажылынын практикасында чеп азыгга келгенден эш Сенникованын бригадасы чыл саанга багыт ала берүүгө ачылган.

СЭП Топ Комитетинин январь Пленумунун доктаалына улам күш-ажымчы сорук кирген ногаачылар мурдукузунда каш дакыр белгикен хуызалгелери алаан, чалгыс эш-сеткилдиги ажылдан тарап, Бригаданын хову ажылына белгикен чедикшигин чорутуу турар. Париктер белеткинин, распада өстүрөнгө 20 мүн азыг чедикшиг саважыгаштар кылдыган.

Удобренне чымдырарына шамактыг 2 астырны быжылган берген тускай килдер ажылдан турар. Олар март 10-та чедир 700 центнер электи болган 5 центнер хуызалган шалында чедирген.

Ленин атыг көдө ажыл-агый артели

бо чымын тарыыр шалы шунтузуу эртен чалын алдырып алган. Ол болза, Бай-Хаак МТС-тиң механизаторлары биле колхозчу ишчилеринин чалгыс эш-сеткилдиги ажылдарынын түнелди болуп.

Тараа культураларына үренип бүрүн бар, млангыя 105 тонна кызылгас үренип белеткөө, арыгаашкыны хаза дооуланган. Үнүшкө черини доктаамал шыгы чутула негелдеди. Колхозтун эртен чымын кылдып алганы сугат бугазы 60 чымын оң шунту тарыла шалын хандырып шыдаар. Ол шыккан Орбайдынын суун тараа шалынч башкыч чалып турган, 35 муң азыг кубометр дошт буулаткан. Амгы үеде 100 азыг гектар шалде эр доктаамалганы база организастан турар.

Колхозтун ногаа ажылынын бригадасы эрти парник онгарын аштаан, узуну 24 метр, дооразы 2 метр чаа онгарын каскан. Парниктерге шунту 60 рамакар херек, оң иштинде 50 рамакары белеткеп алган. Распада өстүрөнгө 7000 чедикшиг саважыгаштар кылдыган, ам-га немей белеткеп турар. Удобреннеге 750 центнер адек, 10 центнер хуызалган чедирген.

Колхозтун огород бригадасында

Улуг-Хем районун Маленков атыг колхозунун эш Ангалаан удуруган 60 кижин составтыг огород бригадасы бо чымын ногаа, картофель, техниктиг культураларынын тарылазынын белеткелени чорутуу турар.

Колхоз бо чымын 7 гектар капуста, огурек, помидор, согуна, морков, свекла, 15 гектар картофель, 6 гектар арбуз, дына, 25 гектар тарымаал тоорук, 80 гектар чалгыс чылда үер ситен, 15 гектар турпенс тарыыр планын.

Ногааажылар 50 муң чедикшиг саважыгаштары кылган. Олар чедикшиг саважыгаштар белеткөө дугайында хуызалгелер алган. Бригадада эш Часалбаа 12 муң 295, эш Чалдак 10 муң 605, эш Базаан 7 муң 550, эш Дарыш-Ток 5 муң 980, эш Чамай-оол 3 муң 570 чедикшиг саважыгаштары кылган болган алган хуызалгелерин азыр күөсеткен.

Колхозчулар ногаа үнүжү өстүрөп эрти парниктер септөөн болган чаа 2 парниктерини база немей кылган. Бир парникте өдөк бүрүн төктүнгөн болган өскелеринде өдөк төгүшкүчү чоруп турар. 70 рамакары кылган парниктерини шилдеп дооскан. Парниктер туудун дерши кылдырып эш Суван ишенейдил ажылдаан.

Болхозта 8 тонна картофель, 500 грамм огурек, 800 грамм помидор үреништери бар. Оң өскө ногаа, техниктиг культураларынын үреништерин дүрөн тып алыры-биле колхоз баштаар чери хемчелерини ал турар. Огород бригадасы парниктерге ногаа үнүжү баш бурун-гаар өстүрөп ажылды ам дооран өтөлөр деп турар.

Т. ХОВАЛЫГ.

БУГУ БЕЛЕТКЕЛДИ ДЕНГЕ ЧОРУДАР

Бызы районун «Совет Тыва» көдө ажыл-агый артели бо чымын тарылазында 850 га чер алдырып белеткөөн. Оң иштинде куруккан болган шур чер 550 га, Т. Малцевтиң системанын өзүргү 72 га черин дудушкунтөөн, чалгыс чок андазын-биле 25 га черин ханымы 30—35 сантиметр чедир, 23 гани кош андазын чокка алдырган.

Болкө тараа культуразынын 1155 центнер, картофелынын 360 центнер үренип белеткөөн. Тараа культуразында кызылгас үренип 810 центнерин, оң иштинде сортуг үреништерин 600 центнерин, 65 центнер арбайын, 30 центнер

чигетарааны, 250 центнер сула үренип арылган алган.

Үренип арылганыга Кызыл МТС-тин механизатору эш Үбүер, колхозчулар Янчамаа, Сымыл ишенкейлиг киреип, ажыл нормалын доктаамал 125—150 хуу чедир күөседип турар.

Колхоз ногаа ажылы калбартыг сорулга-биле 22 парниктерин белеткөөн. 35 парник рамакарын кылдып турар, огород шалында 18 тонна өдөк төккөн.

№ 1 хову бригадасы (бригадари эш Даржаа), № 2 бригада (бригадари Адыя), огород бригадасы (бригадари Муназов) кышкы агротехниктиг хемчелерин чорутуу турар.

А. КУНГАЖИ.

Партиянын иштиги ажылы бедик деңгелче

Чөөн-Хемчи —областың улуг район-нарыннн бирээси. Улуг ажыл-агыйнын болган культуранын бүгү адырларын хемчелерини талазы-биле сорулгалары чедикшигинин күөсөдип шыдаарынын бүгү аргалары ишде бар. Районда 9 колхозтар, бир МТС, үлетпур компания, автотранспорт конторы болган көдө ажыл-агыйнын дуржулга станциясы бар. Районун партия организациянын 25 еге организациялардан тургустунган улуг организация бооп турар. Ол болза оң мурунда тургустунган сорулгаларын чедикшигинин шиттирлээр аргалыг улуг күш болуп.

Иччазак партиянын район комитети коммунистерин ол улуг армиянын районун мурунда салдырган сорулгаларын шиттирлээрине багыт ажылган турарын белеткөө чогутур. СЭП Чөөн-Хемчи райому бугурулге черлеринге, партия эге организацияларынга хуу бүрүнүн практиктиг ажылы чорударынын арнагы хей хураалар өрттирип, анаа күөсөдөдөн кылдырып турар хей саангы шиттирлери күөсөдип алдырыпга хей шал-үчүн өрттирип турар. Чижээ, 1954 чылда 39 бюро хураалары болган, мичангаш бир айга 3—4 хураалар ооажыр ийликке апрель, сентябрь, ноябрь айларда харын-даа 5—6 четкен. Улуг саангы бюро хурааларын өрттирип турар-лаа, партия райому эазон чутула айттырдыларын кичөөгөйге албайн барган. Чижээ, партиянын иштиги ажылы, комсомол, профсоюз организацияларында болган Советтерге удурулганын айттырып тургустунмайн чурар.

Районда профсоюз организацияларынын ажылы эш салдаргай байлаа. Профсоюзларын азын колдууна-ла бежигүн дадымырын чымдазы-биле, өмкөлгө хуурааларын болган материалдуу дуулаамчы дугайында билдиргилерини көрү-биле кызыгаарлыгынын турар. Профсоюз организациялары ажыл-чымдар ортузунга күш-ажылынын бугу-гүчүлүгүн билдиргилерин, бугурулге план-арын долдуу болган азыр күөсөдөдөн, бугурулгенин иштиги курамыларын алдырдынын болган оңу ажыл-жарынын дугайында социалистиг ча-

рышты организастангай турарлар. Олар күш-ажылынын камгаламы болган техниканын алымы чогун контролдарынын боттандырбаанар. Профсоюз келтиреринин ортузунда культура-массалык болган кижизинде ажылы кошкак тургустунган. Партия райомууну талазында партия профсоюз организацияларында удурулганын кошканын хараазы-биле чамдык организацияларга, оң иштинде райомууну ботунда профсоюз организациясында өчөт-сонгудалыг хураалды өрттиреринин графиги үзүлгөн турган. Партия райомууну аппаратында профсоюз ажылы дыкка четпес. Удуру-тукчулар боттары бешин профсоюзларын келтирүп дадымырын төлөвейн турарлар. Чижээ, СЭП райомууну ийги секретары эш Горшков 1954 чылдын август айлар бээр келтирүп дадымырын төлөвөн, райомууну МТС зоналынын талазы-биле секретары эш Лавалор, пропаганда болган агитация кылдынын эргелекчиликни орадыктын эш Стрельников, инструктор эш Чулуун олар профсоюз өтүбүдүн келтирер болган чартык чыл азыг үеде келтирүп дадымырын төлөвөн. Ажылчыларын болган албан хаакчыларын кайы хире кезин профсоюзга хаара туттунганын дээрин партия-да, профсоюз-даа райомнары билестер.

Комсомол—партиянын шыгы болган ишкерлик дуулаамчысы. Бир эвес, партия организациялары оң чер-черде кулуку организацияларын шың удурут болза, олар ажыл-агый-политиктиг сорулгаларын чедикшигинин шиттирлээрине киреип шыдаар улуг күш болуп чутулааган. Партия райомууну удурутчу ажылдакчылары (секретарлары, калдыр эргелекчилери), инструкторлар колхозтарга, бугурулге черлерин чоруп турар-даа, комсомол организацияларынын ажылы сонугурап көрөйи турарлар. 1954 чылда эазон хей комсомолчу колхозчулар күш-хунаерин минимумун бешин ажылдан албаанар.

СЭП райому партия хураалынын өтүбүдөн башкарбайн, оңу ала-чагаар-

Челябинск область. Партиянын кыгырынын өзүгар колхозтарга болган МТС-терге ажылдары-биле чуртуну үлетпур төптөрүнөн хей-хей тускай эртенитилер болган механизаторлар келгенер. Масс-Челябинск МТС-те келген тускай эртенитилер чурттага талазы-биле эагы турмуун алганар. Оларга чагайдылар туртунган чаа бажындарын үндүрүп берген.

Челябинск область. Партиянын кыгырынын өзүгар колхозтарга болган МТС-терге ажылдары-биле чуртуну үлетпур төптөрүнөн хей-хей тускай эртенитилер болган механизаторлар келгенер. Масс-Челябинск МТС-те келген тускай эртенитилер чурттага талазы-биле эагы турмуун алганар. Оларга чагайдылар туртунган чаа бажындарын үндүрүп берген.

Чурукта: Масс-Челябинск МТС-тин кол инженер Г. И. Скворцов болган оң кадайы Л. Р. Скворцова оларнын чаа квартирада олурары.

Фото В. Георгиевтиң. СЭТА-нын фотохроникасы.

Малдык чем-биле хандырып турар

Улуг-Хем районун Партиянын XIX съездин көдө ажыл-агый артелинин Аргалыктыда 2 муң азыг шээр малы мал чем-биле эки хандырыпкан. Аргалыктыда 70 центнер ситен, 6 тонна сула болган эазон хей хуурааларын бар.

Колхозтун Эйлин-Хемде малы мал чем-биле үзүктөл чокка хандырып турар.

Т. КОНГАР.

Совет садыгын өзүлүг ажылдакчысы

Бызы районунун Элегес-Аскында № 10 магазин (эргелекчи эш М. Мельников) ажычы чонку хуу-бүрүнүн хергелелин эргөжөк чутула бараанары-биле, колхозту туудунун иш-бүрү техниктиг материалдары-биле болган көдө ажыл-агыйнын дерг-хемселери-биле үзүктөл чокка хандырып турар.

Эш Мельников хергелекчилерге эадек, динчандыг сандыган, бараан саарыгаларын планын үргүдү ажыр күөсөдип турар. 1954 чылдын бараан саарыгаларын ишти планын магазин 115 хуу күөсөдөп болган бо чылдын январь айда бараан саарыгаларын планын 103 хуу, февралдын планын 105 хуу күөсөдөп.

Н. ЛОПСАН.

Бүгү-ниипинин чеди чыл өөредилгези

Чөөкө чаа Кызылга райому болган гороно эргелекчилеринин хураалы болуп артеки. Анаа 1954 чылда улуг өөредилгенин талазы-биле улуг ажыл-агый планынын күөсөдөп болган 1955 чылда сорулгалар дугайында шлеткелди областын улуг өөредилге кылдынын эргелекчи эш Б. Болдуур-оол кылган.

Улуг ажыл-агыйнын планында областын 151 школаларына 34.500 уругдарын өөредиринин сорулганы улуг өөредилге органдарынын мурнуна салдыган. Партия болган чазак бистин областын улуг өөредилгенине 67,6 миллион рубльди үндүрүп берген. Ол хергенин облово, улуг өөредилгенин органдары бүрүн ажылгап шыдаанар. Мичангаш 3.638 уругтар школага хаара туттунаан болган 1.890 муң рубль чедир чарыгдатынаан.

Барыш-Хемчик районда 700 уругтар, Сүт-Хад, Бай-Тайга, Чөөн-Хемчик районнара 1.197 уругтар өөредилгенден дашкаар артеки. Ол болза обла-күтөккөмүн V сессиянын шиттирлери обловоңу болган районоларын база хей-хей школа директорларынын четпес ажылдарын, бүтү-ниипинин чеди чыл өөредилгенин чутула херек харысаалга чок көргөнинин түнелди болуп деп шлеткелди чутулаан.

Улуг өөредилге кылдыреринин эргелекчилери, школа директорлары ады херек уругдарын шың үчкүн тургустунаан. 1953 чылдын үчкүндө 2419 уругтар деп кирген болза, херек кырында 1954 чылда бирги класска 4874 уругтар хулаап алдынгон ийликке азы 2455 уругтар хей болган.

Улуг өөредилге органдары, школа директорлары школага класстар таардырып, башкаар бажындарын, уругтар салгарын өскелери-даа турарына күрөң дым хей түнүг ашка-хергенин берген. Ол сорулгага чарыгалды 94 хуу күөсөткөн. Малакыга Улуг-Хем, Биш-Хем, Тес-Хем, Сүт-Хад, Барыш-Хемчи районнара тууду ажылы багыт организастанган. Облүүсөккөмүн шиттирлери өзүгар көрдүнгөн ашка-хергенин Улуг-Хем район 27,7 хуу, Биш-Хем—47,4 хуу, Тес-Хем—51 хуу күөсөдөп, Улуг-Хем районда уругтар сады үш чыл дургузунда ажылгап кирбөөн. Ийи-Талта башкаар бажылы турарын райово чутулага көрбөөн.

1954 чылда улуг ажыл-агыйнын планында көрдүнгөн хемчелерин боттандырарына улуг өөредилгенин организа-циянын четпес ажылдарын бар талазында бүтү ниипинин өөредилгези боттандырарына кичөөгөй кошкак сандыгынын, ийи талазында күрөңдөн үндүрүп берген ашка-хергенин четче азылган, оңу чогуту үелеринде чарыгаларычче кошкак демисеп чорутканын көрүтүп турар.

Бүтү-ниипинин ияаында өөредилгенин хойбузуу боттандырган сорулга-биле улуг өөредилгенин ажылында бар четпестерин уууткаарынын хемчелерин чорудуп, 1955 чылда улуг ажыл-агыйнын планында көрдүнгөн сорулгаларын күөсөдөп эазон артеки.

Районолар болган гороно эргелекчилеринин область чөвүлөп хураалы

Эртен чымын облааа улуг улугтун өөредилгенине 123 бижик бөлүмнери, 270 культурмейжидер ажылдан, ол бөлүмнереге 2.553 кижин өөрөңнп турган. Эрэн, Сүт-Хад, Бай-Тайга, Каа-Хем районнара ол ажыл организае талазы-биле эки артеки. Эрэн районун Нарын чеди чыл школазынын бажымы О. Антия 23 кижини, Чөөн-Хемчик районун Шими сумузуна Д. Чанзан 35 кижини өөрткөн. 1955 чылдын январь айда байдал-биле азырга 3.029 кижин ам бижик бөлүмнереде өөрөңнп турар.

Улуг улуг өөредилгезинде четпестер ам-чаа уууткатынаан болган анаа өөрөңне чогутуу кижилер чыл чымын-биле хаара туттунамайн турар. Чүд дөргө, эртен чымын 3.947 кижин өөрөңнөп барган. Оң ужурундан улуг улугтун өөредилгенине көрдүнгөн 215 муң рубльден 132 муң рубль чедир чарыгалдынаан. Бо талазы-биле Чаа-Хад, Улуг-Хем, Чөөн-Хемчик районнар четпес ажылдаан.

Педучилищениң зоачниктер салбыры багыт ажылдан турар. Област школа-ларында дыкка хей зоачниктер бажындар үрүт чалдарда доосбайн турар. Ол ишкан бажындар били беддеринин институту бажындарын өөредилге курстарынын хемчелерин боттандырабайн турар.

Улуг ажыл-агыйнын планында көрдүнгөн чаа тууду болган келтирер школазынын, бажындар бажындарын, уругтар салгарын өскелери-даа турарына күрөң дым хей түнүг ашка-хергенин берген. Ол сорулгага чарыгалды 94 хуу күөсөткөн. Малакыга Улуг-Хем, Биш-Хем, Тес-Хем, Сүт-Хад, Барыш-Хемчи районнара тууду ажылы багыт организастанган. Облүүсөккөмүн шиттирлери өзүгар көрдүнгөн ашка-хергенин Улуг-Хем район 27,7 хуу, Биш-Хем—47,4 хуу, Тес-Хем—51 хуу күөсөдөп, Улуг-Хем районда уругтар сады үш чыл дургузунда ажылгап кирбөөн. Ийи-Талта бажындар бажылы турарын райово чутулага көрбөөн.

1954 чылда улуг ажыл-агыйнын планында көрдүнгөн хемчелерин боттандырарына улуг өөредилгенин организа-циянын четпес ажылдарын бар талазында бүтү ниипинин өөредилгези боттандырарына кичөөгөй кошкак сандыгынын, ийи талазында күрөңдөн үндүрүп берген ашка-хергенин четче азылган, оңу чогуту үелеринде чарыгаларычче кошкак демисеп чорутканын көрүтүп турар.

Бүтү-ниипинин ияаында өөредилгенин хойбузуу боттандырган сорулга-биле улуг өөредилгенин ажылында бар четпестерин уууткаарынын хемчелерин чорудуп, 1955 чылда улуг ажыл-агыйнын планында көрдүнгөн сорулгаларын күөсөдөп эазон артеки.

амдыгааштан белеткелди өтөлөрү улуг өөредилге кылдыреринин болган школа директорларынын мурнууда сандынын турар.

Хураалдын киржикчилери шлеткел талазы-биле тодаргай санадарын берген. Дүдөй, үчү чок уругтар школазынын директору эш Куркучевтун чутулааны болза, ол школага өөрөңнп уругтарын чымдазынын талазы-биле улуг өөредилге кылдырер тодаргай хемчелерин албайн турар. Школада херек кырында 15 уугар бар. Ол школазын бажымы Сүт-Хад районта барып, уругтар чымын чеди бөргө, райомуңкөмүн ардагынын орадыктын эш Батков бистин төлөвөн-биле чутулаажыр хөөн чок болган. Обловоңун тууду ишкелери эш Бордөө чеди берген тууду талазы-биле тодаргай сүмелерин бербөөн. Ол школазын ажылына облово тодаргай дуулаамчынын көрүтүрү чутула.

Кызылдын райово эргелекчи эш Шар-дыр — бүтү-ниипинин өөредилгенин районда четпес боттандырып, 130 уругтар школага хаара туттунамайын айткан. Районун школары чаа өөредилге чымын белеткелден кошкак чорудуп турар. Бо талазы-биле сан кылдырери багай дуулаажын турар. Обловоңун талазында шко-ларын өөредилге номнары-биле четче хандырынычче сагыш сабаан. Ол шыккан школар интернаттарыне кичөөгөй сандыгымайн турар — деп чутулаан.

Кызылдын гороно эргелекчи эш Гне-шешеве партиянын херой болган район комитеттеринин бироралында школа директорларынын шлеткелди чутулаажырылган адыга, чамдык эртенгерге оң бажындарын информационаларын динчандар чутула деп чутулаан. Башкылар билин өшкөр институтун ажылдакчылары школарга барып, бажындар чөвүлелерине олуружуп турар ужуруту.

Школарын өөредилге-кижизиндеги ажылдарын экижидерине, оларнын бүтү тала-биле белеткелди болурун хандыра-ныга эргөжөк чутула байдалар бистин областа тургустунган деп Кызылдын бажы институтунун бажымы эш Митрофанов чутулаан. Ийдиг турбулже, оңу хары-саалга чок көрүп, боттуг удурулганын организаастыг хемчелерин чеди албайн турарынын факталары бар. Малакыга Улуг-Хем районун Шалаан-Арында № 2 ортумак школазынын Киров атыг көдө чеди чыл школазынын, Адым-Шынаа школазынын иштиги арыг шевер болган, бажындарын ажылында хынаа-дөң четпес тургустан.

Улуг-Хемчин райово эргелекчи эш Самойлов школар чымын өөредилгенин дуржулга участоктарын калбартын, оңу улам сайбардып турган, азын-бүрү вогааларын өстүрүп, интернаттар столова-ларына ажылгаары чутула. Ол ажылга школа директорларынын илгачгы био-логия бажындарын харысаалгазын уа-гаттарын ужуруту—деп чутулаан.

Ол хураалда хандар талазы-биле айттырылган болган школарда өөредилгенин ишларын экижидеринин дугайында айттырылганын база чутулаашкан.

дизаларында өчөт-сонгудалыг хураалдарын протоколдарын кирбөөн. Өчөт-сонгудалыг хураал сөзүндө хураал өрттиреринин протоколдарын партия райононга кирбөөн эге организациялар база эөөш эвес. Партия хураалдарынин протоколдарына анаа олурушкан келтиреринин болган кандидаттарын санын айттылаан, каш кижин кадык чылдагаа-биле хураалга олурушпаанын көргүсөдөп болулап турар. Чамдык протоколларда хураалдын президиуму эвес, чалге эге организациянын секретары ат салган бооп турар. Партия эге организацияларын кирген протоколдар райомга келгеш, чиде бээр таварыгалар база бар. Чижээ, күрөңдөн чыгы мал өстүрөп чериде партия эге организациянын секретары эш Кулибин партия хураалын протоколун эш Шаптар-оолга болуу-биле көзү дуулаган. Иччазак оңу протокол райомда ам чок.

Партиянын бижик-сандымын каала-лап турарында база улуг четпестер бар. Чамдык эге организацияларда партиянын документтерин өмгөксөкө чок каала-лап турар. Ол чорук база, партия райононун ажылдакчылары олче кичөөгөй салбайн хураалын көрүзүп турар.

СЭП Чөөн-Хемчик райому хей хураалдар өрттирар турары үстүндө чутула-лаан төлөдө билдиргилер. Иччазак оңу хураалдарын организастиг денелди кууду болган белеткелди четпес болуп турар. Шиттирлээр хураал сөзүндө бижитинип турар, мичангаш бюрога тургустунар айттырдыларын бюре келтирерин бар удуру таварыгалар чок болуп турар болган оларын ишкерлик кирдилгенин хандырып шыдавайн турар.

Партия райомууну ажылында улуг четпестерин бюрозун болза, хулаап азылган шиттирлеринын күөсөдөдөн хынааланы тургустунаан болуп. Партия райому болуун шиттирлеринын болган партиянын үстүгү органдарын шиттирлеринын күөсөдөдөн хынаар сорулга-биле 1954 чылда бюрога чалгыс-ла айттырылган тургустунаан.

Партия райомууну нomenclатуралында болган ажылдакчыларын бажындарында болган оларнын хуула херектерин чет-челеп тургузарында база дыкка улуг чет-пестер бар. Партия райомууну нomenclатуралында чус үчүн ажылдакчылардан 40 кижин райомууну бюрозунга

бадылатынаан, оларнын аразында партия эге организацияларын секретарлары — 14, районда албан, организаация черлеринин удурутчулары— 26. Номенклатураг ажылдакчыларын херөөн четчелеп тургузарында дыкка улуг четпестер бар. Чүгө 55 кижинин керөө бар, бүтү эге организацияларын секретарларынын, оң иштинде райомуун кылды эргелекчи эш Кызыл-оолдун хуула херектери мынчага чедир тургустунаан. Кадрларын хуула херектери керектиг документтер-биле четчелетим-мез болган оңу бижөөн тодаргай эвес, хиралт.

СЭП райому партия бөлүктөрүнүн ажылы дыкка четпес удуруту турар. Эш Шаптар-оолдун мелегенди өзүгар алды-га районда 27 партия бөлүктери бар. Иччазак оларнын канчаар азылган турарын райом ажылдакчылары билес. Партия бөлүктөрүнүн организаакчылары партия хурааларына динчандар, оларнын аразында дуржулга солчулганын организаастарын практикалабайн турар.

Партияга—организаастыг ажылынын салдаргай байдалдыг болуп турары районун мурунда тургустунган ажыл-агый-поли-тиктиг сорулгаларын чедикшигинин шиттирлериныне илдг бербейн турар. Чижээ, Чадаанын үлетпур компаниянда партия эге организациясы 1954 чылда чалгыс-ла хураал өрттирбөөн. Ол чорук эки түнелге чедирбөөн. Компания иштиг продукция талазы-биле 1954 чылдын бугурулге программанын күөсөдөдө-дө, баранын продукция бугурура чүгө 80 хуу болган. Оң иштинде туубуу бугу-үзөгөн 62 хуу, чутай—45,5 хуу, бажы херекселери—44,3 хуу болган. Комби-нэтта ажылдарында тааржар байлаа тургустунаан, чектер ооок, хиралт. Ажылчыларын ажыл төлөвирин ай-шанда беринмейн турар. Чадаан АТК-да байдал база оң дөргөдөс.

Партия райомууну бюрозун, оң бирги секретары эш Дильгезик партияга—организаастыг ажылы чокку үеде үндөшк

АКШ-тын агрессти политиказы— тайбыңга кыжанышкын

Советтүү ийи чыдың дургууна Совет Эвилелин болгон Кыдат Улус Республикасынын тайбын күженишкенин ачында улустар арасында дүжүктүлүт чоруктары кошканынын үндөни суурады алар деп келген. 1953 болгон 1954 чыдырын дургууна делегей байдалы боттуу-биле экижикте болгон бүтү-ниги тайбын база улустар арасында аймы чок чоруун быжыстарында шалтыкташынынын чалдыларынын оруун ажытан делегейин чугула болушунуны болгон.

Индий болушунунынын саныга хамыктык мурунда Кореяга болгон Индия-Кыдатка дайынынын сооктааны, «европанын камгалаа ниятлежигеэн» деп чыда-биле агрессти болуу тургузарынын планынын буура дүшкөн, чепселенишкенин кызыр база атом-нуг чепсекти болгон чамына өскө-дөө чепсектери хорутуура айтырыгынын талазы-биле шиптирлерин КНО-нун Кол Ассамблеясынын 9-жу сессиясынын бир үндө биле хүлөп алганы хамаарыр.

Делегейин хей-ниинин ол фактылары сеткил ханышкыны-биле уткуп, аларын күрүчелер арасында харылааларын таарыштарынын дөжө кылдыр, чепселенишкенин дүжүренин айтырыгынын шиптирлеринче болгон атомнуг дайынын айымын чалдырыныче баам кылдыр үлөзөтөр.

Улустар арасынын шиптирленишкени өскө-дөө айтырыгынын тайбын шиптирленинге ол хире таарычталып байдалар тургустунган турбузе, сөөктү үндө иштине делегей болушунунынын хөгжүдөшү дүжүктүлүт чорукту улам инай кошканынын мууучу-биле барбаан. Калпталдын чуртарында чепселенишкенин эндере бүдүрүп, делегейин чээ дайынына ажым-биле белеткенип турар.

Улустар арасынын херектеринде индий азымын байдалды чыдаганы чүдө? Тайбын болгон улустарын аймы чок чоруун быжыстарына уланган күженишкенин басыраткан дугайты ким буруулуугу? Ол айтырыгына харыны болза америк империализм «күштүк тургундан» политиказы болуп турар.

Делегейин ийги дайын доостуу биле АКШ болза ол «делегейин улутурун» бүтү делегей миссиязын боттандырып, биргөөр чугулаарга, АКШ-тын монополиялар калпталынын делегей тергидешкенин чалаан алып чоруун боттандырып чеди алып деп нят чок а харыны бөдүнүп болгай.

Өскө күрүчелерин ишти херектеринде америк империализмдин холгаарлаашкыны, өскө чуртарынын улустарынын революстуг болгон национал хосталгалы шимчөөшкенин базар дээр күлөчүттүлүт, улустар арасынын дүжүктүлүт чорутуу монополияларын эрге-ажыктарына таарыштыр хөвөр артырар дээр аларын күженишкенин АКШ-ты делегей реакцианын төвү болдурун. АКШ-тын чагыртычы бөдүктери америк монополияларга шынчы бараан болушпаан, америк капиталдын бүтү капиталыстат болгон колония чуртарына ханылап киреринге оркту артылап бээр дөш бүтү-ле чүдүлери кылып турар.

АКШ-та тургустунган күрине эрге-чагырамынын хеври болза херек кырында ол чалканын империализмдин, кошкык болгон бичин улустарын эи-не нят чок а харыларынын болгон бөөй тууларынын хеври болуп турар деп улук Ленин айтып турган. АКШ-тын чагыртычы бөдүктери шериг калчаарашкынын өскөтүшпаан, шериг чагыртычынын, чепселенишкенин эндере бүдүренин, АКШ-тын хамаарылыгы чуртарынын национал байлактарын үтүренин күсели-биле монополияларга эй хей ажым-кончаларын хандырын берип турар.

Кореяга Кытышкан Штаттарын өскө-дүү үндүргөн болгон үш азым чыл үртүчүлөзөн агрессти дайын, Индия-Кыдатка национал-хосталгалы шимчөөшкенин АКШ-тын бөөй туулар дээр күлөчүттүлүт, Кыдат Улус Республикага улур АКШ-тын империализмдин өнчү-чөгөтөлү үлөзөшкенин, ол бүтү бөзө америк империализмдин ханын халлашынынын тодаргай илэрөшкени болуп турар.

Кореяга тайбынчылдыга дугайында болгон Индия-Кыдатка дайын чорудууларын совадыр дугайында дугуржууларын чеди алдынганы Ираккы Чөөн чүккө болгон Муруну-Чөөн Азияга байдалды үндөшкөн-биле экижидеринге талазы-биле үндөшкөн-биле тургусуван. Инчазажок америк дипломатия ону херекке албайн, АКШ, Англия, Франция, Австралия, Чээ Зөдөлдө, Филиппинер, Таиланд болгон Пакистан киржин турар болгон Кыдат Улус Республикага тодаргай улур уланган Муруну-Чөөн Азиянын чуртарынын агрессти блогун (СЕАТО-ну) тургусуван.

Кыдат Улус Республикага улур АКШ-тын агрессти политиказы Азиянын болгон бүтү делегейин улустарын ханын илэрөшкенин хаймыктарган. Тайвань ортулук болгон Пэнхуэлоэ (Пескадор)

ортулуктар Кыдаттын чарыбас кезин болуп турар деп чүвени хүлөп көргөн Канр болгон Потемд декларацияларына дүштүр Кытышкан Штаттарын алганы улустар арасынын хүлөзгелерин үренишпаан, АКШ ол ортулуктарын бодуну чепсекти күштери-биле дүрүм чокка эжелеп алган болгон ол кайы шагдан бээрги Кыдат девискээрин Кыдаттын ишти херектерин холгаарашкыга болгон Кыдат Улус Республикага улур өнчү-чөгөтөлү организастарына шериг базаны кылдыр азымган турар.

Тайвань ортулуктын районуна Кытышкан Штаттарын агрессти үлөзөшкенин улустар арасынын тайбынчыга болгон аймы чок чоруунга шалтыкташынынын тургусуван. АКШ чалканын бөдү-биле кайы-жайымын аймы чок чорууну дугайында дээр өрөөн чарып, оон дуузы-биле Кыдат ортулук Тайваньны чепсекти эжелээрин дүрүктүрдин орадалык турар.

Инчазажок АКШ-тын кандыг-да өнчү-чөгөтөлү, кандыг-да кыжанышкыны болгон коргуушуну Тайваньны болгон өскө-дөө ортулуктары хостарына Кыдат улустун тура-соруун болгон шиптирленип чоруун чалкандырып шыдаас. Кыдат улустун ол чөптү хөвөр тайбынча кыжанышкын бүтү улустар дөткөн турар, ону совет улус болгон улус демократиянын чуртарынын азымын чонлары база ийи-биле дөткөн турар.

Америк империализм Европада дүштүктүлүт чорутарын кошканынын база шалтыктаар дөш кайгачык улук күженишкенин салып турар. Ол чорук хамыктык мурунда герман айтырыгын шиптирленин бодуну үлөзөшкөн тип турар. Потемд конференцияга хүлөп алдыган дугуржушуну шиптирлерден ойталаан, АКШ болза герман милитаризм катар тургузарынын политиказын чорутуп, Германияны чангыс эвниге улур демиселди турар.

Европада коллективти аймы чок чоруктуу ажыкты системанын тургузар дугайында совет саналды хүлөзөшкөн, АКШ ийи-бүрү хевриин өлөлдери болгон байлактарын калчалы-биле тургузуп, социалыст лагерин чуртарынын аймы чок чоруунга кыжанышпаан, өскө чуртарынын девискээринде хей санын шериг базаларын тургузуп турар.

Инчаза-даа чүвени байдалы ынды-да бел байн турар. «Күштүк тургундан» политика болгон чөк-ла курут дүшкөн, тайбынча кыжанышкын улустарын өзүп турар улуранышкынына үскөчүлүк турар.

Кол сооткуу күжү барын-герман эрми болуп ужурут турган «европанын камгалаа ниятлежигеэн» тургузарынын америк планынын буура дүшкөн шак ынды курут дүжүштүк болгон. Инчаза-даа ол чорук герман милитаризм катар тургузарыны болгон Барын Германияны агрессти Соңгу-атлантика шериг блогунга хандык киреринче уланган чээ жазар аргаларын ап чоруткан америк дипломатияны кайтпаан.

1954 чыдың сентябрьда-октябрьда АКШ-тын инцидентинин бугаар Лондонга болгон Парижге барынчүк күрүчелерин төлөзөшкенин бир дөмөй утканын чөвүдөл хуралдар болушпаан, аларын түнөлдө барын-европа өлөлдө дээр чымык-биле Барын Германиянын кургаг чөр, шериг-агаар болгон шериг-далай чепсекти күштерин тургузарын көрүп турар париж дугуржууларын октябрь 23-те кылдыган.

Париж дугуржууларын кылганы болза, Кытышкан Штаттарын, а ол ишкын Англиянын болгон Франциянын герман милитаризм катар тургузарына улур туржуу деп Совет Эвилели-биле кады боттарына алган хүлөзгелерин оларын каркыны-биле үрөшкөн болуп турар.

Париж дугуржууларын Европада тайбынны басырадып, Германиянын ийи кезектерге чарымышына быжылаан, улустар арасынын дүжүктүлүт чорутарын күштөдирип турар. Олар Европанын улустарына чээ дайын салгышкенин кыжанышкынын таварыштырар. Ол дугуржуулар Европанын улустарын эрге-ажыктарына база немец улустун эрге-ажыктарына үндөшкөн-биле улуранышкык болуп турар.

АКШ-тын Барын Германияны даган чепселенинге уланган политиказы Англиянын болгон Франциянын чагыртычы бөдүктөрүнүн чамды кезинин дөткөчөшкөн алган-даа болза, ол чуртарын чээ дайын күзөшкөн турар калбак улус массаларын өзүп турар улуранышкынына барып үскөчүлөшкөн.

Кытышкан Штаттар агрессти өлөлдери болгон блоктарын тургусушпаан, чепселенишкенин калчалы-биле эндере бүдүрүп турар. 1954—55 чылда АКШ-тын бөдөлдөшкөн шугу шериг чарыкчалары 44 азым миллион доллар болуп турар, ол дөргө оон 1937 чылдагы шериг чарыкчаларын барык 40 катар азып турар.

Кытышкан Штаттарын чепселенишкенин кайгачык улук чарыкчалары

камгалаадын сооткууларына уланган деп америк пропаганда бадтыкан турар. Инчаза-даа ол бадтыканды фактылар ойтур шаап турар. Шак ынды фактыларын бирөөн болза АКШ-тан оранчок ыракта өскө девискээрге хей санын америк шериг базаларын тургусуван болуп турар.

Америк парламанын жөзөлөрүн бугаар алдыра, 49 даштык күрүчелери, оон иштиде Англияда, Францияда, Барын Германияда, Италияда, Испанияда, Норвегияда, Соңгу Африкада, Турцияда, Грецияда, Японияда болгон өскө-дөө чуртарда 400 хире базалар тургустунган. Кытышкан Штаттар өскөлөрүн чурт девискээринде 1 миллион 370 муң шериг албанышкынын тулуп турар.

Кытышкан Штаттарын атомнуг дайыны белеткөн турары тайбынчы хөвөрүгө улук кыжанышкын болуп турар. АКШ атомнуг, водородту болгон массалык уууулаашкынын чепсектеринин өскө-дөө хеврилерин хорутуура дугайында айтырыгын талазы-биле улустар арасынын дугуржуулары кыжанышкына чүгө улуранышкын турар өскө, харын атомнуг чепсекти ажыган турган дайын өскөлөрүнүн планынын чөгөдөшкөн турар.

Кытышкан Штаттарын негизин бугаар Соңгу-атлантика эвилелин чөвүлдөшкөн эртен чыдың декабрьда болгон сессиясына атомнуг дайына белеткөн дугайында шиптир хүлөп алдыган. Дөлдө болгон Белгиянын даштык хевристер министри Спаак ову боттарынын кедегелдерине калбаа-биле чарып турганар. Чинжазжөрге, Спаак сессиянын шиптирлери «шериг киллерге херек чөтүк-дөө ийи чүвени берип турар» деп келген. Олар атомнуг дайына белеткөн чөвүлдөшкөн негеп турганар. Ол чөвүлдөшкөн оларга берген.

АКШ-тын Азияда болгон Европада агрессти политиказы, шериг блоктарын болгон өлөлдөшкөн тургузуп турары, чамдык улустарын өскө улустарга ийи-лаарынын политиказы, национал-хосталгалы болгон демократтык шимчөөшкынге улур демисел, тайбынча кыжанышкын улустарын атомнуг болгон водородту чепсек-биле корудуура—ол бүтү болза АКШ-тын «күштүк тургундан» политиказы тайбынча, улустарын хамаарышпас болгон аймы чок чоруунга улук кыжанышкын болуп турар дээринин тодаргай херекчеленди-р.

АКШ-тын агрессти политиказына Совет Эвилелин, Кыдат Улус Республиканын болгон социалыст лагерин өскө-дөө чуртарынын найырагы болгон кайы-жайында дуулаажыкка үндөшкөн тайбынча кыжанышкын политиказы улур туржуу турар. Ам ол лагер Европанын чонуну барык чарык кезин болгон Азиянын чонуну кезинден биче-ле эвөжин каттыштырып турар. Улус-демократтык күрүчелер хеврилер чоруктарга амелас дөш боттарынын аймы чок чоруун хандырыныче уланган хөмчөлөрүн ап турар.

Европанын аймы чок чоруун ханды-рар талазы-биле 1954 чыдың төнтүндө болгон Москва чөвүдөл хурал агресстилерге шынчын кичөндирип болгон. Найырал болгон кайы-жайында дуулаажык дугайында көрө чарымынын, Барын Германиянын киржилгези-биле агресстилер шериг өлөлдөшкөн тургузупкан таварылгада, чангыс ай шериг команданын тургузарынын белеткөн ам безин чоруп турар.

АКШ-тын «күштүк тургундан» политиказы буурап дүжүштүк таварышкан. Ол политиказын буурап дүжүштүк оон реакцины шынчын бөдүжү-биле, оон төөгү-нүн шимчөөшкенин дөдөр тытар, улустарын хосталгаже болгон хамаарышпас чорукке шимчөөшкенин саадыр дөш күженишкенин-биле тодаргайлатыган. «Күштүк тургундан» политиказын чалкып чок буурап дүжүштүк улур империализмдин бодуну бөдүжү-биле, оон ишти хөвөрчөлөрү-биле, империализмдин күрүчелерин чугула стратегти болгон экономикагы тургустарын эжелеп алып дөш, чиг-этин болгон саарыгынын рыноктары дөш девиселин чидигенге-биле бөдүлдүп. Ол политиказын буурап дүжүштүк улустарын тускай, хамаарышпас дөгүнаашкына эргелерин оон хүлөп көрбөй турары-биле, оларга калчыл-даа таарышпас болгон оларын көөр хөвн чөгү бугу-чуржунарын оларга күш-биле дөш турары-биле бөдүлдүп.

Европанын Азиянын болгон чөр бөдүрөөн өскө-дөө кезектерин тайбынча кыжанышкын күштери чангыс ийи күлө-чүтүк-биле каттышкан болгон тайбынны камгалаар, делегейин чээ дайыны болдурус деп чангыс ийи сооткууны салган чүс-чүс миллион киллерин хаара туруп турар тайбын талаажыларынын күтүжү шимчөөшкенин организастаан. Тайбын дөш девиселин шимчөөшкенин дайын кымыкчаларынын кандыг-даа чименишкенин тургаж, тайбын камгалаан болгон быжыкталган турар дээринге илдегит магдылап болуп турар.

А. АЛЕКСЕЕВ.

Совет-румын садыг харылааларына

1955 чылда Совет Эвилели болгон Румын Улус Республика улур-делер бараан-рер солугар дугайында чедишкенин доостун чугулаажышкынын түнөлдө Москвага бо чыдың март 9-та протоколга ат салган.

Протокол бугаар Совет Эвилели Румынияже үлөтүп дерлишкенин, автомобильдер, тракторларын, кара металлдар провадын, өнүгү металлдарын, демир руданын, хевенин болгон Румыниянын улус ажым-агымына чугула херектиг өскө-дөө бараанынын бээр.

Румын Улус Республика ССРЭ-же нефть продуктуларын, ийи материалдарын, башкы гудар судоларын, баржаларын болгон эртен чыдыра Румынияны ССРЭ-же чорудуп турганы өскө-дөө бараанынын бээр алаар.

Протоколга ат салганнар: совет таладан Даштык салыг министрлери бири орадалык С. А. Борисов, Румын таладан Даштык салыг министри М. Попеску.

Кытаалык Коммунист партиянын көдөдө ажылы

ПЕКНИ. Сивьхуа агентствелин дини-надып турары болза, чөккө чээ Кытаалык Коммунист партиянын Төп Комитети көдөдө партиянын ажым-агымын чарыкчаларын конференция эрттирген. Бирги беш чыдың дургууна чөр реформаны чоруткан чыл бүрүзүне партия организастарынын тургузар сооткуу оон конференцияга айтылган. Көдө ажым-агыл бүдүрүлгө кооперативтеринге болгон күш-ажымы дуулаажык бөдүрүлгө партия кезигүчелерин санын өстүреринче кол кичөөшкөн салтан турар.

Бо үдө Кытаалык көдө райондарында компания кезигүчелери барык 4 миллион болуп санатынын турар. Партиянын кулузу организастары 220 муң саннаар 170 муң саннаар тургустунган (сан-чангыс азым азын көдө суураар килрип турар эрге-чагырга чери).

Партиянын көдө райондары кулузу организастарын калбарыныче болгон бөдүрүлгө конференция улук кичөөшкөн салган. Шалгыч үрөшкөн кол сооткууларына үндөшкөн, конференция көдө райондарга моон алдыда кол сооткуулары салган: көдө ажым-агыл бүдүрүлгөн улугтарынын дөш шимчөөшкенин организастары болгон ол шимчөөшкенин улугтары; чөргө болгон бүдүрүлгөн херекчелеринге хуу тараачын өлчүк коллективти өнчү кылдыр чоруту чарыкчалар болгон жокундан биче продукттуу хуу ажым-агымын муурачкы бөдө продукттуу кооператив ажым-агымын кылдыр хуулауурун.

Көдө райондарга социалыст чарыкчаларын хөвөдө партиянын кол шугуу болза, ортумак тараачына (чөр реформанын чедир адымдар болуп турган амы ортумак тараачынынын киререге) даамышпаан, ортумак тараачынар-биле бичи-жык өлөлдөшкөн турган, күш-ажымын дуулаажык болгон кооперастаашкын дөш шимчөөшкенин хөгжүтүшпаан, кулак ажым-агымын кымыраарлар болгон чоруту улуктары болуп ужурут деп конференция айтылган.

Көдө ажым-агымын социалыст чарыкчаларын хөвөдө партиянын кулузу организастары көдө райондарга улуктуучу ролдуу болуп ужурут деп конференция айтылган.

(СЭТА).

Хосталганын хүнүнгө алдар кылдыр

БУДАНЕШТ. Хосталганын хүнүгүн чөккүлөп олурар байырамын холбаштыр Бенгриянын профвиллер чөвүлдөшкөн Президиумунуң венр ажымы чонлары үндүргөн кыйгырын парламента чарлаан.

Он чыл мурунча, 1945 чыдың апрель 4-те алдарык Совет Армия бистия төрөн чуртуустан бугу девискээриден Гитлерга дөрбөчелерин болгон оон күлөчөлөрүн үндү сымарган деп кыйгырында чугулаан турар. Хосталган венр улус бодунуң хонунга боттарынын салычолун алган болгон бистия партиянынын улуртууганын азда-биле, Совет Эвилелин үрдүктүчүн материалды болгон моральды дөткөчөшкөн аас-кежиктиг амыдыралды тургузуп турар.

Хосталганын хүнүгө алдар кылдыр март 15-тен эгелен күш-ажымын элечкегелерин кыйгырып турар азы-протак за-подуңу, Магнас Ракоши азын комбинат-тыр, Будапештинин кан шуктуур заводу-нун, Уйлавын туубуу заводулу болгон өскө-дөө бүдүрүлгелерин коллективтеринин эгелечкн чорун дөткөшкөн ажымы чонлары профвиллер чөвүлдөшкөн кыйгырып турар.

(СЭТА).

Лейпцигтин часкы ярмарказынын хагдынганы

БЕРЛИН. Март 9-на Лейпцигте 1955 чылда делегейин Лейпцигте часкы ярмарказы хагдыган.

Парламентын диниалды турарын бугаар алдыра, ярмаркага Герман Демократтык Республикадан болгон Барын Германиядан база делегейин өскө-дөө 54 чуртардан 560 муң ийи чөраан.

(СЭТА).

Герман Демократтыг Республикада херэеженнер дугайында сагыш салыбшкын

БЕРЛИН. Герман Демократтыг Республиканын херэеженнери делегей херэеженнеринин хүнүн бугу ажымы чоннар-биле кады демделген эрттирген.

Ажым-агымын эрге-чагырга ГДР-де херэеженнери дарыядан хостаан, чурттуу политиктиг, экономикагы болгон культуруту амыдыралына эр улус-биле бир дөмөй киржир эргени оларга тыыскаан.

Бо үдө улустун палаатынын болгон чөвүлдөшкөн палаатынын депутаттарынын 25 хуузу херэеженнер болуп турар. 816 херэеженнер хоорай болгон общиналар чөвүлдөшкөн улуртуп турар.

ГДР-де ажым-агымын херэеженнер адыр хүндөлдөшкөн болуп турар. Чазак аларын күш-ажымын чедишкенин ууда-дараа демделген келген. Тайбын тургузушкунга ишкелкип кирешкени дөш 50 муң ажым херэеженнер «Иллекейж» деп хүндөлдөшкөн делегей база 21 муң херэеженнер — «Шылгаранын бүдүрүлгө дөш» деп металлдар-биле шапкатырганнар.

Париж дугуржууларына улур демиселдин делегей хүнүн даштыкыга демделгээни

ПОЛЬША УЛУС РЕСПУБЛИКА ВАРШАВА. Март 10-да польша улус париж дугуржууларына болгон герман милитаризмдин катар төртүндөшкөн улур демиселди бугу делегей хүнүн демделгээни. Чурттуу хоорайларына болгон суураарына митингилер болгон хуралдар болуп эрткилөөн.

Барын Германиянын катар чепселенинге улур Тайбынчы Бүтү-делегей Чөвүлдөшкөн Бюроуун дөткөн массалык митинг Варшава болгон. Митингдин киржилгези герман милитаризмдин катар төртүндөшкөн планын буруу шаап турар резолюцияны чангыс эи-сеткилдиг хүлөп алган.

Ол митингдин париж дугуржууларына улур демиселди күштөлдөшкөн кыйгырып турар чангыс Гамбургтун чурткачаларына чоруткан.

Герман милитаризмдин катар төртүндөшкөн улуранышкынын хей ийи-жигит хуралы Люблинге болгон. Ол хуралга герман айтырыгын тайбын шиптирленинге талазы-биле польша комитеттин даргазы профессор С. Кузьминский чүгө чугулаан.

Ол хуралдын киржилгези Неп университетинин студенттеринге болгон эртен ажым-агымын чангыс чорутканнар, ол чагаала Германиянын тайбын катар каттыштарынын дөш, париж дугуржууларына улур немец улус-биле боттарынын эи-сеткил каттыжынынын алар илередип турарлар.

Герман милитаризмдин катар төртүндөшкөн улуранышкынын митингилери болгон хуралдары Польшанын өскө-дөө хей-хөй хоорайларына болгон суураарына болуп эрткилөөн. Март 10-да төп содунаар боттарынын мурунку болгон редакция чүдүлери париж дугуржууларына улур демиселди делегей хүнүгө холбаштырып бижээнер.

ЧЕХОСЛОВАК РЕСПУБЛИКА

ПРАГА. Март 10-да чехословак ажым-агымын париж дугуржууларына болгон герман милитаризмдин катар төртүндөшкөн улур демиселди делегей хүнүн демделгээни. Хоорайларга болгон суураарга митингилер, хуралдар болгон беседалар болуп эрткилөөн, оларга империализмдин Барын Германиянын катар чепселенинге уланган планынын сойлаан илэрткен.

ГОЛЛАНД ПАРЛАМЕНТИДЕ

ГААГА. Март 8-те парламенттин ийги (адык) палаатынын хуралына парла-мента даргазы Кортенхорст Голландиянын даштык херектер министрлери Бейен болгон Луус олар 1955 чыдың февраль 9-та ССРЭ-нин Дөди Советинин Декларациянын бичимелин калсырган Совет чалканын нотасын парламента дамчыдап берген деп чарлаан.

Декларацияда кирип турар азын каш

Каттышкан америк-чанкайшчы командолалды тургузарынын планына

НЬЮ-ЙОРК. Солунунын болгон телеграф агентствелеринин диниалдыларында көстүп турары болза, Ираккы Чөөн-чүкте чурдөлдөшкөн чидигендеринче уланган бодуну күженишкенин АКШ үлөзүчүлүк турар.

Моон мурунча диниалдынын бугаар алдыра, Тайваньга каттышкан америк-чанкайшчы шериг команданын тургузар деп турар. Юнайтед Пресс агентствелин корреспондентинин гоминдангы мөдөгө үндөшкөн, Тайбөйдөн (Тайвань ортулукта) чоруткан телеграммасында айтып ту-

рары болза, америк шериг дүжөттөрү бодур генералдарын болгон адмиралдарын чалканынча ужура-чүдүлүк болгон шериг-далай флотунуң «командыжыларынын ордалаачылары» кылдыр томулаан турар. Олар «оңерктивтиг улуртууганы боттандырыныга база Кыдат болгон америк кезектеринин кады хөдөшкенин хандырыныга дуулаажылар».

(СЭТА).

ЧАГЫКЧЫЛАРГА "Ш Б Н" солуну үзүктөл чокка алыры-биле чагыдылганы узадыры чугула

Чагыдылганы хүлөп алыры, а ол ышкыш чагыдылганын хууса-зын узадырын харылаашкын бүтү-ле контрларын, салбырларын, агентилери база почталынар чорудуп турар.